

פרשת וישב, יט כסלו תשפ"ב – איך המריא יהודה אל כס מלך ישראל?

1. **בראשית לז:** ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: לכו ונמכרונו לישמעאלים וידנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא וישמענו אחיו - **אבן עזרא:** 'מה בצע' - מה תולדת, וקרוב מטעם חפץ [רצון], וכן 'מה בצע בדמי'. **אונקלוס:** מה ממון נתהני לנא ארי נקטול ית אחונא ונכסי על דמיה. **רש"י:** 'מה ממון, כתרגומו'. **רש"י:** 'וישמעו אחיו' - תרגם אונקלוס **וקבילו מיניה**, וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון 'וישמע יעקב אל אביו', 'נעשה ונשמע' מתרגמים 'וקבילו'. אבל כשהיא רק שמיעת האזן כגון 'וישמעו את קול מתהלך בגן', 'ורבקה שמעת' ... כולן מתרגמין 'ושמע', 'ושמעית'.

בראשית לח, א: 'ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה' - **רש"י:** למה נסמכה פרשה זו לכאן והפסיק בפרשתו של יוסף? ללמד שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם [שממאן להתנחם]. אמרו: אתה אמרת למוכרו ואילו אמרת להשיבו - היינו שומעים לך.

בראשית לח: וישלח יהודה את גדי העזים ביד רעהו העדלמי לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה ... ויאמר יהודה תקח לה, פן נהיה לבוז, הנה שלחתי הגדי הזה ואתה לא מצאתה - **רש"י:** ולפי שרימה יהודה את אביו בגדי עזים שהטביל כנתנת יוסף בדמו - רימוהו גם הוא בגדי עזים. **לח, כה:** הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה - **בראשית רבה פד, יט:** אמר הקב"ה ליהודה 'אתה אמרת לאביך 'הכר נא הכתונת בנך היא אם לא', חייך שתמר אומרת לך 'הכר נא'.

2. **בראשית מט, ח:** לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבוא שילה - **סנהדרין ה, א:** לא יסור שבט מיהודה - אלו ראשי גלויות בבבל שרודים את ישראל בשבט. ומחוקק מבין רגליו - אלו בני בניו של הלל [נשיאי הסנהדרין] שמלמדים תורה ברבים.

יחזקאל לז: ויהי דבר ה' אלי לאמר: ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו [בנימין שתחת יהודה], ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו [עשרת השבטים שתחת יוסף]. וקרוב אתם אחד אל אחד ... ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ ומלך אחד יהיה לכולם... ולא יחצו עוד לשתי ממלכות: **ועבדי דוד מלך עליהם ... ודוד עבדי נשיא להם לעולם.**

3. **בראשית מט, ט:** מטרף בני עלית - **רש"י:** ממה שחשדתיך ב'טרף טורף יוסף חיה רעה אכלתהו' - 'בני עלית': סילקת את עצמך ואמרת 'מה בצע'. וכן מהריגת תמר, שהודה 'צדקה ממני'.

סנהדרין ו: כל המברך את הבוצע הרי זה מנאץ ועל זה נאמר (תהלים י) 'בוצע ברך נאץ ה'... רבי מאיר אומר: לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה, שאמר 'מה בצע כי נהרוג את אחינו' וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ [שהרי היה יכול להשיבו אל אביו]. **אבן עזרא לח, א:** למה הזכיר הכתוב פרשת תמר אחרי מכירת יוסף? להפריש בין מעשה יוסף ואשת אדונו [ששלט ביצרו] - למעשה יהודה ותמר [שבא אליה].

4. **תניא פרק כז:** ואם העצבות אינה מדאגת עונות, אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנופלות במחשבתו ... אדרבה יש לו לשמוח בחלקו שאף שנופלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה שנאמר 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'... והרי זאת היא מדת הבינונים ועבודתם לכבוש היצר וההרהור העולה מהלב למוח ולהסיח דעתו לגמרי ממנו ... ולכן אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו מאד גם אם יהיה כן כל ימיו במלחמה זו כי אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפא לס"א תמיד ... וזהו שאמר הכתוב 'ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי', מטעמים לשון רבים, שני מיני נחת רוח ... וכמו שבמטעמים גשמיים דרך משל יש שני מיני מעדנים: אחד ממאכלים ערבים ומתוקים, והשני **מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש.**

ליקוטי שיחות חל"ה/ה' 3-152: דרכי עבודת ה' נחלקות בכללות לשתי דרכים: צדיקים ובעלי תשובה. וזהו החילוק בין עבודת בני לאה ובני רחל ... עשרת השבטים שהשתתפו במכירת יוסף, אינם בדרגה דיוסף ובנימין שהיו צדיקים מעיקרא, אבל עניינם של בני לאה הוא עבודת התשובה, כמובא במדרש שראובן הוא 'פתח בתשובה תחילה'. ויש לומר שישוד החילוק בין השבטים הוא באימהות: רחל מורה על עבודת הצדיקים, יפת תואר ויפת מראה בלי מום, ולאה מורה על עבודת התשובה, שזהו ענין הבכייה דלאה, ועיני לאה רכות. וזהו שנאמר ביעקב 'ויאהב את רחל' כי מצד יעקב העיקר הוא עבודת הצדיקים, בתחום הקדושה עצמה. [אבל הקב"ה רוצה את ההיפך ולכן מזמן את לאה].